

**Advies over de ontwerpen van decreet tot instemming
met de overeenkomsten houdende de stichting van de
Europese Conferentie voor moleculaire biologie en de
oprichting van het Europese Laboratorium
voor Moleculaire Biologie**

Advies over de ontwerpen van decreet tot instemming met de overeenkomsten houdende de stichting van de Europese Conferentie voor moleculaire biologie en de oprichting van het Europese Laboratorium voor Moleculaire Biologie

1 Situering

Op 12 november 2009 vroeg minister-president Peeters de Vlor om advies over de ontwerpen van decreet

- tot instemming met de overeenkomst houdende de stichting van de Europese Conferentie voor Moleculaire Biologie (EMBC), opgemaakt in Genève op 13 februari 1969;
- tot instemming met de overeenkomst houdende de oprichting van het Europese Laboratorium voor Moleculaire Biologie (EMBL), opgemaakt in Genève op 10 mei 1973.

De Vlor wordt om advies gevraagd naar aanleiding van het advies van de Raad van State van 15 oktober 2009. De Raad van State motiveert dit door te stellen dat de goed te keuren verdragen onder meer betrekking hebben op (a) het toekennen van opleidings-, onderwijs- en onderzoeksbeurzen; (b) het verlenen van steun aan universiteiten en andere nationale instellingen voor hoger onderwijs en onderzoek die gasthoogleraren wensen te ontvangen; (c) het aanmoedigen van de Europese samenwerking op het vlak van onderwijs inzake moleculaire biologie en daarmee samenhangende onderzoeksgebieden.

Dit advies werd voorbereid door de werkgroep Onderwijs in innovatie, aangevuld met experts uit het werkveld en voorgezeten door Harry Martens. De Raad Hoger Onderwijs besprak dit advies in zijn vergadering van 15 december 2009 en keurde het eenparig goed in aanwezigheid van 16 stemgerechtigde leden.

2 EMBC en EMBL

De ontwerpen van decreet beogen de instemming met twee internationale verdragen. Het eerste verdrag voorziet in de oprichting van de EMBC. Deze conferentie is bedoeld om samenwerking te verzorgen tussen Europese staten op het vlak van fundamenteel onderzoek in de moleculaire biologie. Het tweede verdrag voorziet in de oprichting van het EMBL. Dit laboratorium draagt bij tot het fundamenteel onderzoek, de ontwikkeling van moderne instrumenten en het onderwijs op hoog niveau op het vlak van moleculaire biologie.

De Europese Organisatie voor Moleculaire Biologie (EMBO) werd in 1964 opgericht als een privé-organisatie van toponderzoekers in de moleculaire biologie om de samenwerking in de biowetenschappen in Europa te bevorderen. Deze organisatie raakte eind jaren 1960 in financiële nood. Om hieraan te verhelpen werden twee intergouvernementele organisaties verdragsrechtelijk opgericht: EMBC en EMBL. De EMBC voorziet in de basisfinanciering van de EMBO. Met de bijdragen van zijn –ondertussen 27– lidstaten, kan de EMBC de meeste EMBO-activiteiten ondersteunen en financieren: pre- en postdoctorale beurzen, cursussen en workshops. Het EMBL telt momenteel 20 lidstaten en één geassocieerde lidstaat. De hoofdzetel van dit laboratorium is gevestigd in Heidelberg (Duitsland). Daarnaast heeft het EMBL nog antennes in Hamburg, Grenoble, Hinxton en Monterotondo.

3 Deelname van België aan EMBC en EMBL

België ondertekende beide overeenkomsten niet in 1969 en 1973, maar werkte toch ad hoc mee met de twee organisaties als waarnemer, adviseur of financier (medewerking aan de EMBC sinds 1970; aan het EMBL sinds 1990). In 1989 aanvaardde de federale ministerraad het voorstel van een structurele deelname van België aan de EMBC en het EMBL. Ondanks deze beslissing en de bijdrage van de federale overheid vóór en na 1989, is België nog steeds geen formeel lid. België betaalt wel een periodieke bijdrage aan de twee organisaties, maar heeft in de EMBL nog steeds geen volwaardig lidmaatschap met stemrecht. Dit heeft bijvoorbeeld een weerslag op de toekenning van wetenschappelijke projecten aan België.

De bevoegdheden van deze verdragen liggen zowel bij de federale overheid als bij de Gewesten en Gemeenschappen. Dit betekent dat alle Gewesten en Gemeenschappen hun akkoord moeten geven vooral deze verdragen kunnen worden geratificeerd.

4 Belang van EMBC en EMBL

4.1 Essentieel op het vlak van wetenschappelijk onderzoek en onderwijs op hoog niveau in de moleculaire biologie

De Raad Hoger Onderwijs benadrukt het belang van EMBC en EMBL als internationale expertisecentra inzake moleculaire biologie. De uitstekende wetenschappelijke kwaliteit van beide instellingen is een vaststaand feit. De Strategische Adviesraad Internationaal Vlaanderen en de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) toonden in hun gemeenschappelijk advies van 12 augustus 2009 aan dat beide instellingen op het vlak van wetenschappelijk onderzoek in de moleculaire biologie toonaangevend zijn. Volwaardige deelname van België is dan ook essentieel in het kader van samenwerking en beeldvorming inzake onderzoek en deelname aan de Europese onderzoeksruimte. De doorstroming van de resultaten van deze activiteiten naar de Vlaamse kennisinstellingen is belangrijk voor de handhaving van het internationaal wetenschappelijk niveau. Vooral gezien het belang en de uitstekende reputatie van biotechnologie in Vlaanderen (cf. Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB), diverse individuele onderzoeksgroepen, ...) lijkt het lidmaatschap van België van deze organisaties onontbeerlijk.

Maar ook op het vlak van opleiding van topwetenschappers op postdoctoraal niveau zijn beide instellingen essentieel en kwalitatief van een onbeconcurrereerd niveau. Hun rol in de kennisdriehoek (onderwijs, onderzoek en innovatie) is aldus onbetwist.

4.2 Ondersteuning van de kwaliteit van de levenswetenschappen in Vlaanderen

Op 5 jaar tijd steeg de uitvoer van de chemische industrie, kunststoffen en de zogenaamde *life sciences* in Vlaanderen met maar liefst 40% naar 47,5 miljard euro (cijfers van 2007-2008). Met een kwart van de totale Vlaamse export zijn de bedrijven uit de chemie, kunststoffen en *life sciences* de grootste exporteur. De sector trekt ook de helft van alle buitenlandse directe investeringen aan en wint jaar na jaar aan belang (Essenscia, 2008). De levenswetenschappen zijn aldus van extreem belang voor de Vlaamse economie en de ontwikkeling van de kennismaatschappij.

EMBC en EMBL dragen bij tot de verbetering van de kwaliteit van de levenswetenschappen in Vlaanderen via samenwerking op het vlak van onderzoek en de vorming van onderzoekers. Vlaamse wetenschappers die opgeleid werden in het EMBL, of die met EMBO/EMBC-beurzen in het buitenland hebben gewerkt, of wetenschappers die aan een door EMBO/EMBC georganiseerde workshop/lecture course of conferentie hebben

deelgenomen, brengen deze zeer waardevolle ervaring terug naar Vlaanderen. De vaardigheden die deze onderzoekers ontwikkelen komen ook ten goede van bedrijven die deze vorsers nadien in dienst nemen.

5 Volwaardig stemgerechtigd lid op korte termijn

Omwille van bovenstaande redenen dringt de Raad Hoger Onderwijs aan op een snelle afronding van dit dossier. De raad is overtuigd van het belang van beide instellingen en ondersteunt de instemmingsdecreten volledig. Hij is ervan overtuigd dat België zo snel als mogelijk een volwaardig stemgerechtigd lid van de twee instellingen moet worden.

De raad betreurt de immense vertraging die dit dossier heeft opgelopen en raadt de overheid aan om aangepaste overlegstructuren en afsprakenkaders op te zetten zodat toekomstige gelijkaardige dossiers (bijvoorbeeld in andere vakgebieden) op een snellere en efficiëntere manier kunnen worden afgehandeld. Niet alleen is België door deze gebrekkige gang van zaken, heel wat *return on investment* misgelopen, maar het ondermijnt ook de internationale uitstraling van ons hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in het betrokken vakgebied.

De Vlor betreurt eveneens pas zo laat in het proces betrokken te zijn. De band met het hoger onderwijs is in dit dossier nochtans duidelijk.

6 Mobiliteit van studenten en onderzoekers

Het Belgische lidmaatschap aan beide organen pas zal renderen als onderzoekers ook effectief deelnemen aan de programma's van EMBL en EMBC. Het is daarom belangrijk dat mobiliteit van onderzoekers gestimuleerd wordt. Studenten en onderzoekers participeren echter nog steeds te weinig aan internationale uitwisselingen. Bovendien werd vastgesteld dat wat het aantal deelnemende onderzoekers betreft, België onder het gemiddelde scoort, door de geringe mobiliteit van Vlaamse/Belgische onderzoekers.¹

De Raad Hoger Onderwijs heeft in het verleden reeds herhaaldelijk het belang van de internationalisering van het Vlaamse hoger onderwijs benadrukt, o.a. in zijn gemeenschappelijk advies met de VRWB over de rol van onderwijs in innovatie (13 mei 2008) en in zijn advies over de randvoorwaarden voor internationale mobiliteit (11 maart 2008). Een goed en gedragen overkoepelend internationaliseringsbeleid dat zich vertaalt in een ware internationaliseringscultuur en internationaal gerichte curricula is van zeer groot belang voor een hoger onderwijs dat een belangrijke rol wil en moet spelen in de ontwikkeling van de kenniseconomie. Als Vlaanderen een aantrekkelijke regio wil zijn, dan is een internationaal (hoger) onderwijs noodzakelijk.

Internationale samenwerking op het vlak van onderwijs en onderzoek, het uitsturen van studenten naar het buitenland en het ontvangen van buitenlandse studenten dragen bij aan de verbetering van de kwaliteit van het Vlaamse hoger onderwijs. Een goed evenwicht tussen inkomende en uitgaande mobiliteit van studenten en docenten stimuleert de kwaliteit van onderwijs en onderzoek. De kennisuitwisseling met buitenlandse docenten en studenten leidt tot nieuwe inzichten, die men zowel in wetenschappelijk onderzoek als in onderwijs kan aanwenden. Internationalisering is ook een kwestie van cultuur: hoe vroeger men geconfronteerd wordt met internationalisering, hoe meer men het als een evidentie zal

¹

VRWB, Advies 106, De Vlaamse deelname aan grote internationale onderzoeksinfrastructuur

beschouwen. De raad pleit daarom ook voor vroege internationale uitwisselingen in het leerplichtonderwijs.

De Raad Hoger Onderwijs lijstte in zijn advies van 11 maart 2008 over de randvoorwaarden van internationale mobiliteit de factoren op die inkomende en uitgaande mobiliteit kunnen verbeteren. Voor uitgaande mobiliteit denkt hij bijvoorbeeld aan verbeterde informatieverstrekking, het betrekken van doelgroepen, een adequate financiering en het erkennen van de studie. Voor inkomende mobiliteit denkt hij bijvoorbeeld aan vereenvoudiging van de administratie, een verbeterde begeleiding en een beperkte aanpassing van de taalwetgeving.

In zijn advies over de mededeling van de Europese Commissie betreffende onderzoeksloopbanen (3 december 2008) lijstte de VRWB een aantal elementen op die de mobiliteit van Vlaamse onderzoekers hinderen. In zijn advies van 23 juni 2005 over de mobiliteit van studenten, onderzoekers, hogescholenden en technici van buiten de EU deed de VRWB hetzelfde voor deze specifieke groep.

De mobiliteit van Vlaamse onderzoekers wordt vooral gehinderd door de onzekerheid van het statuut. Het is belangrijk dat de onderzoekers voldoende carrièrekansen krijgen na de buitenlandse ervaring. Daarbij moet ook gedacht worden aan bijkomende incentives, zoals het gunstig evalueren van een (beperkte) buitenlandse ervaring voor promoties of benoemingen. Gunstige randvoorwaarden in het buitenland (zoals kinderopvang en accommodatie) kunnen ook een stimulans zijn. De EMBC en het EMBL kunnen hierin ook een rol spelen door van hen bijvoorbeeld bevoorrechte partnerinstellingen te maken waarmee specifieke overeenkomsten worden gesloten waarin deze randvoorwaarden worden meegenomen.

7 Nood aan overleg

7.1 Overleg tussen het federale en het Vlaamse niveau

De raad adviseert de Vlaamse overheid erover te waken dat als de federale overheid de vertegenwoordiging in EMBC en EMBL op zich neemt, de Vlaamse stem hierin ook een voldoende grote plaats inneemt. Hiervoor moet de overheid een gepaste overlegstructuur of afsprakenkader opzetten.

7.2 Versterkte band met bestaande Vlaamse initiatieven

De raad neemt aan dat er in de toekomst ook meer interactie komt tussen het VIB (Vlaams Instituut voor Biotechnologie) –dat onderzoek verricht in het kader van de levenswetenschappen en ook gefinancierd wordt met Vlaamse overheidsmiddelen– en EMBC/EMBL. Hetzelfde geldt voor de *doctoral schools* die verschillende Vlaamse universiteiten vandaag oprichten. Ook zij spelen een belangrijke rol in de vorming van onderzoekers. Samenwerking en overleg tussen de verschillende instellingen is noodzakelijk. Ook hierover moet de Vlaamse overheid waken.